

Onbeperkt toegang

Log in

Macht

Samenleving

Economie

Cultuur

Leven

Klimaat

Tech

Identiteit

Onderwijs

Wonen

MACHT

Onze lichamen worden steeds meer als identiteitsbewijs gebruikt

Analyse maandag 19 februari

Dit verhaal is *alleen* vandaag gratis te lezen.

geef mij onbeperkt toegang

Tekst **Maxim Februari**Fotografie **Annelie Bruijn**

5 tot 7 minuten leestijd

Wil je de internationale politiek bijhouden, dan moet je het modenieuws op de voet volgen. Het modetijdschrift *Elle* en *De Couturekrant* hielden ijverig de vinger aan de pols tijdens de bijeenkomst van het World Economic Forum in Davos en dat was maar goed ook. Het ging over de digitale ID die binnenkort ingevoerd zal worden in Europa, en als de modebladen er niet over hadden geschreven, wisten we er niets van. *Elle* kwam in de categorie Lifestyle Nieuws met een [artikel](#) onder de kop ‘Koningin Máxima zorgt voor ophef met haar uitspraken bij het World Economic Forum (WEF) in Zwitserland’. De koningin was naar Davos afgereisd voor gesprekken met bedrijven en regeringsvertegenwoordigers over de ontwikkeling van digitale financiële diensten. Het is noemenswaardig, schreef *Elle*, dat ze dat deed in een uiterst geslaagde outfit. Toch had niet iedereen de uitspraken die ze in Davos deed gewaardeerd.

In [het paneldebat](#) Comparing Notes op 17 januari had de koningin, gekleed in haar outfit, de introductie toegejuicht van een ID dat digitaal is en biometrisch. Zo’n ID is nodig voor financiële diensten, zei ze, ‘maar niet alleen daarvoor’. Vervolgens somde ze op waarvoor het allemaal nog meer goed is om je digitaal en biometrisch te identificeren: ‘school involvement’, bijvoorbeeld. En ‘health’, zodat je kunt weten wie gevaccineerd is. En voor het krijgen van overheidssubsidies.

Op Instagram bracht het Koninklijk Huis hiervan verslag uit en toen bleek opeens dat burgers bezwaar maakten tegen haar inmenging in politiek gevoelige zaken. De koningin zelf had tijdens het gesprek met het WEF met nadruk gemeld dat ze voor de Nederlandse overheid werkt. En, nou ja, dat is natuurlijk niet zo, maar er was niemand die daar ter plaatse een punt van had gemaakt.

Je moest doorbladeren naar [De Couturekrant](#) om te zien welke Nederlandse commentatoren hier achteraf wel over vielen. Veel Nederlanders zijn trots op ons koningshuis, schreef de redactie, maar nu gaat ze volgens critici ‘veel te ver’. Deze critici bleken zich helaas strikt aan de meest rechtse flank van het politieke veld op te houden: Raisa Blommestein had een column over de kwestie geschreven, veel couranter dan dat werd het niet.

Wat bedoelde de koningin, vroeg je je als kalme krantenlezer af, met die voordelen van een digitale identiteit?

O, [in de Tweede Kamer](#) probeerde Pepijn van Houwelingen van het Forum voor Democratie nog een gesprek te openen, maar zijn oproep kreeg geen steun van de overige partijen. De heer Aartsen van de VVD kwam met een reactie die in al zijn eenvoud het niveau van het debat over de digitale en biometrische ID perfect weergaf. ‘Ja,

uitgesproken, dus waarom hadden ze daar dan tegen gestemd als er in feite niets op tegen was? Vervolgens had de staatssecretaris het Europese voorstel ertoe toch aangenomen en sindsdien was er weinig meer over vernomen. Totdat *Elle* erover begon. Wat bedoelde de koningin, vroeg je je als kalme krantenlezer af, met die voordelen van een digitale identiteit?

DE AUTONOMIE VAN BURGERS

Voor toelichting kon de krantenlezer eigenlijk maar bij één deskundige terecht: Bart Jacobs, hoogleraar Security, Privacy and Identity aan de Radboud Universiteit. Die heeft niet alleen verstand van digitale identificatie en verificatie, maar heeft zelf ook methodes ontworpen om persoonsgegevens veilig te delen. Een paar dagen voor het paneldebat in Davos had de NRC hem nog gevraagd hoe het zit met de European Digital Identity Wallet die eraan zit te komen.

De bedoeling van zo'n wallet is dat burgers straks zelf hun digitale identiteit gaan beheren, legde Jacobs uit. Ze krijgen geverifieerde gegevens die ze in hun wallet bewaren en vervolgens aan partijen kunnen tonen die daarom vragen. Zo kan iedereen vol vertrouwen online transacties verrichten. Overheidsdiensten en burgers onderling kunnen veilig communiceren, omdat iedereen weet wie wie is.

In het beste geval laat je als burger of consument alleen gegevens zien die nodig zijn en niet nog allerlei overbodige gegevens daarbij. Als je een film voor volwassenen wilt zien, is het alleen van belang te tonen dat je 18 jaar oud bent: je hoeft niet je naam, beroep en je burgerservicenummer bij die informatie cadeau te doen. In chatsessies voor kinderen kun je laten zien dat je echt een kind bent.

De gratis identiteitsapp Yivi, die is ontwikkeld door de Nijmeegse onderzoekers, biedt deze mogelijkheden. Maar er zijn ook systemen die minder autonomie laten aan de gebruiker en zulke systemen winnen snel terrein. Veel marktpartijen willen de digitale identiteit namelijk dolgraag in handen krijgen, omdat ze op die manier data kunnen verzamelen. Facebook en Google, bijvoorbeeld, bieden een identiteit aan waarvan veel websites inmiddels gebruik maken: je logt in bij de digitale krant met je account van Facebook of Google en vervolgens weten die bedrijven exact welke krant je leest en hoe vaak.

Bart Jacobs zegt daarover in de *NRC* dat het is 'alsof je bij je huisdeur door een poortje van een bedrijf moet om de openbare weg op te gaan'. Het bedrijf dat over het poortje gaat is oppermachtig.

Europa wil weliswaar regels maken om macht over de identiteiten van burgers aan banden te leggen, maar niet alle Europese landen hebben dezelfde opvattingen over de autonomie van hun burgers

autonomie van hun burgers. Je weet daarom niet hoe verstandig de regels uiteindelijk zullen uitpakken. Nederland kan maar beter stevig opletten welke systematiek wordt gekozen en we moeten de discussie hier zeker niet overlaten aan Twitter of X.

In november 2023 hebben het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie overeenstemming bereikt over een nieuw raamwerk voor de Europese digitale identiteit. Een van de plannen is dat ‘Very Large Online Platforms’, zoals Facebook en Google, de ID-wallet verplicht als inlogmethode gaan gebruiken. Dat is mooi. Vooropgesteld dat de wallet zelf zeggenschap laat aan de burger.

BIOMETRISCHE DIGITALE IDENTITEIT

Al met al was het een belangrijke kwestie die de koningin in Davos met de bedrijven besprak. Des te interessanter was het dat ze daarbij ook biometrische gegevens noemde, want het gebruik daarvan vereist zo mogelijk nog meer oplettendheid dan het gebruik van persoonsgegevens alleen. De koningin toonde zich enthousiast over de inzet van biometrie en ik had haar dat enthousiasme wel graag horen toelichten. Je verneemt in de pers bar weinig over biometrische identificatie en zelfs de modetijdschriften gingen er helaas niet op in.

In de Europese ID wallet worden straks persoonsgegevens opgenomen, zoals naam, adres, diploma's en fiscaal nummer, maar er wordt ook plaats ingeruimd voor biometrische gegevens. Dat is spannend, want de ontwikkelingen op dat gebied gaan snel. Zowel overheden als private partijen gebruiken biometrie nu voor toezicht en toegang tot steeds meer plekken – ook in de echte ‘offline’ wereld.

Werkgevers en bedrijven gebruiken biometrie om de aanwezigheid en werktijden van hun werknemers te controleren. Ze maken irisscans om te zien of je er bent. Supermarkten verbeteren zelfbedieningskassa's door gebruik te maken van palmaderbiometrie: jij rekent af in de winkel en de winkelier bekijkt op afstand de aderpatronen op de palm van je handen. Amazon maakt al gebruik van kassavrij winkelen in hun winkels: ze laten klanten betalen door simpelweg hun handen te scannen.

Eind 2023 hebben de Prüm-regels van de Europese Unie – regels voor de uitwisseling van gegevens tussen politiediensten – gezichtsherkenning en DNA-profilering in het instrumentarium opgenomen. In Nederland verdwijnt de paspoortcontrole vrij ongemerkt van Schiphol; in het regeerakkoord van het kabinet Rutte-III werd al ingezet op ‘verdere digitalisering van paspoortcontroles’ en inmiddels worden proeven uitgevoerd met digitale en biometrische technologieën. Hongarije, lid van de Europese Unie, is van plan dit jaar een biometrische digitale identiteit te lanceren.

Het menselijk lichaam wordt gedigitaliseerd, vertaald in digitale biometrische gegevens door systemen voor gezichtsherkenning, spraakherkenning en menselijk-voorhoofdherkenning.

Er is, kortom, van alles gaande. Er komt een nieuw digitaal paspoort aan dat toegang regelt tot rechten en diensten – en de vraag is wie dat paspoort uitdeelt, ontwerpt, bestiert, wie er beslissingsmacht aan ontleent. Dat alleen is al een politieke gebeurtenis van jewelste. Daar komt dan nog eens bij dat het lichaam van de burger ook in toenemende mate als paspoort en identiteitsbewijs wordt gebruikt. Dat roept vragen op over ons burgerschap en ons lichaam als bron van gegevens.

Het menselijk lichaam wordt gedigitaliseerd, vertaald in digitale biometrische gegevens door systemen voor gezichtsherkenning, spraakherkenning en menselijk-voorhoofdherkenning. Het wordt geanalyseerd door systemen voor loopherkenning, die detecteren hoe we bewegen. Het wordt bekeken door biometrische systemen die onze vingerafdruk en het aderpatroon op de palm van onze hand contactloos identificeren, dat wil zeggen, terwijl we rondlopen. Je lichaam wordt je paspoort.

De conclusie van dit alles is dat de koningin een boeiend onderwerp te pakken had in Davos. Zo boeiend dat eigenlijk anderen dan de koningin erover hadden moeten spreken en op een andere plek dan Davos. Een democratische samenleving moet de invoering van een nieuw ID niet overlaten aan radicaal rechts en een koningin bij een lobbyclub, ze moet zich er serieus in verdiepen. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat je niet meer gegevens dan nodig cadeau doet bij het tonen van een ID en dat ons lichaam geen bron van data wordt waaruit iedereen naar believen kan putten?

Voor de betrokken burger die steeds verlangend had uitgekeken naar bijdragen in de pers over dit urgente en actuele onderwerp was het uitermate geruststellend te merken dat op zijn minst *Elle* en *De Couturekrant* er bovenop zitten.

Altijd op de hoogte blijven van de beste verhalen? Schrijf je in op onze nieuwsbrief.

Meld je aan en ontvang de beste verhalen van Vrij Nederland in je mailbox.

Deel dit verhaal

Jouw e-mailadres

Op onze nieuwsbrieven is het [WPG Privacy Statement](#) van toepassing.

☐

Ja, ik heb kennis genomen van het WPG Privacy Statement en geef uitdrukkelijk toestemming voor het verwerken van mijn e-mail adres om de nieuwsbrief te kunnen ontvangen.

Aanmelden

lees verder

Onbeperkt toegang

Log in

Macht Samenleving Economie Cultuur Leven Klimaat Tech Identiteit Onderwijs Wonen

Nepfoto's, verspreiding van desinformatie door buitenlandse agenten, persoonsgerichte manipulatie: nieuwe technologieën kunnen de mondiale politiek alle kanten opsturen. Het kwam gek genoeg op geen enkele manier aan de orde in de commentaren op de Nederlandse verkiezingsuitslag.

Meer over Macht

COLUMN

Nederland laat Afghaanse medewerkers aan de militaire missie toch weer aan hun lot over

🕒 3 minuten leestijd

COLUMN

Hoe het imago van Wopke Hoekstra naar de filistijnen ging

🕒 5 tot 7 minuten leestijd

Macht op vrijdag: Geen enkel dubbeltje wordt eigenhandig een kwartje

🕒 2 tot 3 minuten leestijd

Alles over Macht

Meld je aan voor een van onze nieuwsbrieven

ja, dit wil ik

Volg Vrij Nederland

© 2024 copyright **Abonnementen** **Detective & Thrillergids** **Klantenservice/FAQ** **Colofon** **Adverteren** **Contact**
Algemene voorwaarden **Disclaimer** **Privacy statement** **Seriegids**